

UNIKALI ŽAGARĖS ISTORINĖ AURA

Žagarės regioninio parko direkcija–Žagarės dvaro sodyba (rūmai, arklidės, parkas)–Istorinė Švėtės upės užtvanka–Dolomito atodanga–Senosios Žagarės istorinės gatvelės–Senosios Žagarės bažnyčia, Dievo tarnaitės Barbaros kriptą–Žagarės ozas, Žvelgaičio piliakalnis–Naujosios Žagarės žydų kapinės–Raktės piliakalnis, Raktuvės koplyčia–Naujosios Žagarės senamiestis, miesto aikštė

1 Žagarės regioninio parko direkcija

1992 m. įsteigto Žagarės regioninio parko, siekiančio išsaugoti Švėtės paslėnių ir Žagarės miško kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą ir kultūros paveldo vertybes, 1997 m. įkurtą direkciją rasite dailiame istoriniame XX a. pr. pastate, statytame žydų liaudies mokyklai. Čia nuolat rengiami ir vykdomi kraštovaizdžio, paveldo išsaugojimo, kultūros projektai, konferencijos, parodos, veikia istorinių daiktų ekspozicija.

2 Žagarės dvaro sodyba (rūmai, arklidės, parkas)

– viena didžiausių išlikusių dvarų sodybų Lietuvoje. XVIII a. pab. Rusijos valdovė Jekaterina II Naujosios Žagarės dvarą padovanojo savo favoritui Platonui Zubovui. 1858 m. dvaras tapo kunigaikščio Dimitrijaus Naryškino nuosavybe, kuris jį perstatė, išplėtė ir pavertė prašmatnia angliško stiliaus rezidencija. Lygiam reljefe skleidžiasi kelios pastatų grupės: parko apsupti vėlyvojo klasicizmo stiliaus rezidenciniai rūmai, netoli jų – žirgyno kompleksas, atokiau šiaurės kryptimi – ūkiniai trobesiai, malūnas, dvaro darbininkų namai. Iki šių dienų išliko net 21 dvaro pastatas. Nuostabi dvaro puošmena – parkas, užimantis 63,25 ha. Manoma, kad senajam parkui gali būti apie 200 metų. Parką naujai suprojektavo ir 1900 m. pertvarkyti baigė žymus dendrologas G. F. Kuphaldtas. Parke, išplanuotame pagal kraštovaizdinį stilių, pasodinta daugiau nei 200 želdinių rūšių. Šiuo metu jame įrengtas dendrologinis takas, kuriame pažymėta ir pateikta informacija apie 15 rūšių retųjų medžių. Žagarės dvaro parkas – vienas puošniausių ir įdomiausių parkų Lietuvoje.

3 Istorinė Švėtės upės užtvanka

Daugiau kaip prieš 100 metų užtvankos vietoje buvo natūralus Švėtės krioklys. XIX a. pastatyta užtvanka krioklį patvindė. Tarpukariu čia buvo Strulio malūnas, varomas Švėtės vandens srovės. Prieš porą dešimtmečių pastatyta nauja betoninė užtvanka, kurią dėl išvaizdos žagaričiai vadina „bliūdu“.

4 Dolomito atodanga

Įspūdinga 3 m aukščio dolomitinė atodanga driekiasi apie 50 m. Joje aiškiai matomi dolomito su gipso priemaišomis klodai. Kažkada čia buvo dolomito karjerai, tad vietovė duobėtą, apaugusį įvairia augmenija. 1964 m. dolomitinė atodanga paskelbta geologiniu gamtos

paminklu, 1985 m. priskirta respublikinės reikšmės paminklams.

5 Senosios Žagarės istorinės gatvelės

Dabartinėje Žagarės vietoje iki XIX a. pab. buvo du savarankiški miesteliai: Senoji Žagarė ir Naujoji Žagarė, natūraliai perskirti Švėtės upės. Vertas dėmesio Senosios Žagarės senamiestis, Turgaus aikštė, užburiantys sustojusio laiko dvasia: išlikusiu XVI a. gatvių tinklu, XIX pab. – XX pr. nedidukais mediniais nameliais. Kone kiekvienas Žagarės namelis apipintas legendomis, kone prie kiekvieno Žagarės namo žagarvyšnės auga.

6 Senosios Žagarės bažnyčia, Dievo tarnaitės Barbaros kriptą

Šv. Petro ir Povilo bažnyčia Senojoje Žagarėje minima jau XVI a. pr. Bažnyčia – kuklus renesansinis pastatas, sumūrytas iš dolomitų ir reljefiškai nutinkuotas – garsėja joje esančia kriptą Dievo tarnaitėi Barbarai Umiaustauskaičiai-Žagarietei (1628–1648), tikinčiųjų garbinamai mergelei už dorą ir pamaldų gyvenimą, o po mirties – už stebuklingus žmonių išgydymus. Siekiant DT Barbarą Umiaustauskaitę paskelbti palaimintąja, 2005 m. Vatikane pradėta jos beatifikacijos byla.

7 Žagarės ozas, Žvelgaičio piliakalnis

Žagarės ozas – pats ilgiausias ir įspūdingiausias iš 5 Lietuvoje geologiniais paminklais paskelbtų ozų. Ši pylimo pavidalo kalva prie kelio Žagarė–Kruopiai–Akmenė driekiasi net 8 km. Tai paskutinio tirpusio ledyno mums paliktas gamtinis paveldas, susidaręs iš moreninių nuosėdų. 1964 m. ozas paskelbtas geologiniu gamtos paminklu. Įspūdingiausia ozo dalis – Žvelgaičio piliakalnis. Žvelgaičio kalno pavadinimas kilo nuo lietuvių kunigaikščio Žvelgaičio, minimo istoriniuose šaltiniuose XII–XIII a., vardo. Žvelgaičio, arba Aukštadvario, kalno apgyvendinimo pradžia laikomas XIII a. Pasak archeologų tyrinėjimų, piliakalnyje būta XIII–XVII a. senovės gyvenvietės. Piliakalnis 1972 m. paskelbtas archeologijos paminklu, o 1985 m. priskirtas prie respublikinės reikšmės gamtos paminklų.

8 Naujosios Žagarės žydų kapinės

Žagarėje gyvenusių žydų istoriją liudija dvejose žydų kapinės: vienoje jų laidoti Senosios Žagarės, kitose

6

Senoji Žagarės Šv. Petro ir Povilo bažnyčia

9

Raktuvės koplyčia

10

Naujosios Žagarės Šv. Petro ir Povilo bažnyčia

10

Puodų namas

– Naujosios Žagarės žydai. Naujosios Žagarės žydų kapinės, užimančios 6700 m² plotą ir dokumentuose minimas nuo 1748 m., galima pamatyti važiuojant Raktuvės keliu pietryčių kryptimi. Naujosios Žagarės kapinėse išlikę daug antkapinių paminklų. Seniausias rastas antkapinis paminklas datuojamas 1845 m., naujausias – 1929 m.

9 Raktės piliakalnis, Raktuvės koplyčia

Pasak istorikų tyrimų prielaidų, Raktuvės piliakalnio papėdėje nuo I tūkstantmečio pr. iki ankstyvųjų viduramžių pr. (X–XIII a.) buvo įsikūrusi gana didelė žiemgalių gyvenvietė. Spėjama, kad Raktuvės piliakalnyje buvo žiemgalių pilis Raktė, kurią kryživiai kelis kartus puolė, o 1289 m. sudegino. Šiuo metu ant piliakalnio stūkso Raktuvės koplyčia – medinės liaudies architektūros statinys, pastatytas 1738 m. XVIII a. piliakalnio aikštėlėje buvo atidarytos Žagarės miesto katalikų kapinės. Piliakalnio pylimo žagarės – nedidelė

stulpinės konstrukcijos varpinė. Dabar koplyčioje įrengta senosios kryždirbystės eksponatų ir fotografijų ekspozicija „Sakralinės kalvystės paminklai Žagarėje“.

10 Naujosios Žagarės senamiestis, miesto aikštė

Niekas neatsispiria Žagarės istorinių gatvių sklaidžiamai aurai: žavi išlikęs XVI a. gatvių tinklas, urbanistinė struktūra, akmeniniai gatvių grindiniai, XIX pab. – XX pr. pastatai, raudonų plytų, daugiausia žydų prekybininkų statyti, namai, išlikę keletas XVII–XVIII a. molio ir vietinio dolomito statinių. Pasivaikščioję Upės, Pakalnės, Maironio, Avizonio, Šiaulių gatvelėmis pažinsite Žagarės senųjų mūrinių pastatų bei mažyčių medinukų savitą grožį.

Informacija teikiama Žagarės regioninio parko direkcijoje, Šiaulių g. 28, Žagarė, Joniškio r., tel. 8 426 60809, www.zagaresrp.lt.